

## جامعه ارمنی

## چهار قرن جلفای اصفهان

۱۳- مین جلسه علمی بین المللی ادواری "شهرها و ایالت های ارمنستان تاریخی" از سوی دانشگاه کالیفرنیا لس آنجلس در گلدنل برگزار شد، جلسه علمی به مناسبت ۴۰۰-مین سالگرد جلفای اصفهان سازمان یافته بود(۲۰۰۴-۱۶۰۴).

حامیان جلسه علمی بنیاد آموزشی کرسی تاریخ معاصر ارمنه دانشگاه کالیفرنیا و مشارکت عمومی ارمنه لس آنجلس می باشند.

ریچارد هوانسیان رئیس کرسی تاریخ معاصر با ایراد سخنرانی جلسه را افتتاح نموده است. عصر روز اول نشست به زبان ارمنی برگزار شده است. هراچیک میرویان (دانشگاه دولتی ایروان "تلاش در تحلیل تاریخی - فلسفی پدیده جلفای اصفهان) مراد حسرتیان (انستیتوی هنر آکادمی ملی علوم، ویژگی های کلیسای ارمنه در جلفای اصفهان) جما بارناسیان (انستیتوی زبان آکادمی ملی علوم ارمنستان "گویش جلفای اصفهان بر اساس هراچیا آجاریان؛ رساله امتحان گویش جلفای اصفهان") معرف مؤسسات علمی ارمنستان بوده اند. پدر روحانی شاهان سرکیسیان رهبر خلیفه گری جلفای اصفهان "وضعیت کنونی خلیفه گری قفقاز جنوبی و جلفای اصفهان" را ارائه نموده است.

صبح و عصر روز بعد هر دو نشست به زبان انگلیسی طی شده است. ریچارد هوانسیان، جون کارسول (مالاگا، اسپانیا)، اینا باقدایان - مک - کیپ (دانشگاه تافت - ایالات متحده)، وازگن غوکاسیان (خلیفه گری شرقی کلیسای ارمنه، نیویورک) ادموند هریزگ (دانشگاه منچستر، ایالات متحده) شوشانیک خاچیکیان (ماداناتاران ماشتوس، ایروان) سیوح اصلاتیان (دانشگاه کلمبیا، ایالات متحده) در این جلسه علمی سخنرانی نموده اند.

نشست صبح روز سوم به زبان ارمنی برگزار شده است. موضوع سخنرانی آردزوی باخشیان (ایروان)، اروپای شمالی و تجار ارمنی جلفای اصفهان" بوده است آشوت اسپتانیان "فرهنگ معیشتی جلفای اصفهان، قرنهای ۱۷-۱۸ - حرفه های فنی" (انستیتوی هنر آکادمی ملی - ایروان). موضوع سخنرانی آرمین حق نظریان "معماری جلفای اصفهان" (سازمان تحقیقات معماری ارمنه، آخن-آلمان).

نشست عصر به زبان انگلیسی برگزار شده است. اسقف گوریون بابیان، برت وانوکس (دانشگاه ویسکونسن - میلوکی، ایالات متحده) آنهید کشیشیان (دانشگاه کالیفرنیا لس آنجلس، ایالات متحده) لئوناردو آلیشان (دانشگاه یوتای - ایالات متحده) سخنرانی نموده اند.

تمامی نشستها با برگزاری نمایشگاههای کوچک، پخش فیلم و اجرای آثار هنری طی شده اند. در این جو احساسات ارمنی کاملاً حاکم بوده است. جلسه علمی نه تنها امکان تبادل مطالب علمی برای ارمنی شناس ها تأمین نموده است بلکه از لحاظ سطح عالی سازماندهی به همکاریهای آتی روحیه بخشیده است.

هایاستانی هانراپوتیون ۸۲/۰۸/۳۰

## ایران

## ثبت یک قلعه تاریخی در مهردشت

اصفهان - قلعه تاریخی دماپ واقع در مهردشت شهرستان نجف آباد در فهرست آثار ملی کشور به ثبت رسیده است. این بنای با ارزش یادگار دوران قاجاریه است که با پنج برج به ارتفاع ۱۲ متر در این بخش خودنمایی می کند. اطراف این قلعه تاریخی را دیواری عظیم از گل و سنگ و چوب احاطه کرده است.

قوسهای جانغی و سقفهای تخت همراه با تزئینات ساده و زیبا جلوه یی خاص به این بنای کهن بخشیده است. همچنین سکونتهای مداوم در این قلعه باعث شده است تا این قلعه همچنان استوار باقی بماند و هم اکنون نیز پنج خانوار در قلعه دماپ زندگی می کنند. قلعه تاریخی دماپ بخش مهردشت نجف آباد در مسیر جاده دهق - گلپایگان قرار گرفته است.

## معافیت رهبری شامل همه دانشجویان و دانش آموزان می شود

پنجشنبه ۶ آذر ۱۳۸۲

معاونت وظیفه عمومی نیروی انتظامی پربروز اعلام کرد: معافیت رهبری، همه شاغلان به تحصیل تا زمان صدور این دستورالعمل را شامل می شود. به گزارش نیروی انتظامی تمامی شاغلان به تحصیل تا تاریخ هفدهم شهریورماه سالجاری، مشمول این دستورالعمل می شوند.

در پایان این اطلاعیه تأکید شده مبنای رسیدگی به میزان تحصیلات این افراد، تاریخ اعلام شده است.

این اطلاعیه زمان ارسال مدارک این مشمولان را برابر جدول زمانبندی شده دانست که در دفاتر پستی موجود است.

## ارمنستان

## در چارچوب برنامه احداث نیروگاه برق آبی بر روی رود ارس

در نیمه سال آینده فعالیتهای مربوط به زمین شناسی و تحقیقاتی در راستای احداث نیروگاه برق آبی "ارس" خاتمه خواهد یافت که پس از آن جمع بندی این نتایج ۳۲ ماه طول خواهد کشید. انتظار می رود که در پایان سال فعالیتهای مربوط به احداث آغاز گردد.

در گفتگو با خبرنگار خبرگزاری آرمین پرس آرمین موسسیان وزیر انرژی جمهوری ارمنستان اشاره نمود که نیروگاه برق آبی از سوی طرف ارمنی توسط امکانات سرمایه گذاری احداث خواهد شد نه توسط امکانات بودجه. با وزارت انرژی جمهوری ارمنستان توافق کسب شده است که آن از سوی طرف ایرانی احداث گردد و اما طرف ارمنی هزینه های احداث را توسط انرژی برق جبران خواهد کرد.

نیروگاه برق آبی با ۸۰ مگاوات ظرفیت ۶۰۰ میلیون کیلووات در ساعت تولید خواهد داشت. باید اشاره کنیم که بر روی رود ارس دو نیروگاه برق آبی احداث خواهد شد یکی در بخش ارمنستان و دیگری در بخش ایران.

آ. موسسیان با اشاره به اهمیت اقتصادی نیروگاه برق آبی اضافه نمود که احداث نیروگاه از لحاظ ارتقاء استقلال انرژی نقش مهمی را ایفا خواهد کرد زیرا از ذخایر محل استفاده خواهد شد و به مواد اولیه وارد شونده وابستگی نخواهیم داشت. بغیر از این نیروگاههای برق ارزان ترین برق را تولید می کنند آنچه تأثیر بزرگی در بازار انرژی خواهد داشت.

آرمین پرس، هایاستانی هانراپوتیون ۸۲/۰۹/۰۷

## هر سال بر تعداد دانشجویان اسپبورك افزایش می یابد

افزایش سال به سال دانشجویان اسپبورك در ارمنستان بیانگر آن است که بسیاری از جوانان ارمنی اسپبورك برای تحصیلات و همچنین اشتغال در وطن ابراز تمایل می نمایند. بر اساس آمار بخش روابط با اسپبورك وزارت آموزش و علوم جمهوری ارمنستان تنها در سال ۲۰۰۲ تعداد ۱۴۱۰ نفر برای ادامه تحصیل مراجعه نموده اند. پذیرش آنها طبق قوانین و مقرراتی است که برای دانشجویان خارجی در جمهوری ارمنستان در نظر گرفته شده است. بر اساس همین اولویت ها برای دانشجویان اسپبورك این امکانات فراهم شده است که آنها بدون دادن امتحان می توانند در پیش دانشگاهی ثبت نام نمایند. طی یکسال آنها بیشتر به زبان ارمنی آشنا می شوند و دروس تخصصی را برای می گیرند، در پایان نیز اگر آنها مصاحبه خود را با موفقیت گذراندند، می توانند تحصیلات خویش را در سال اول دانشگاه آغاز نمایند.

دولت ارمنستان بویژه برای دانشکده های تربیت معلم در امور ارمنی شناسی و هنری بورسیه تحصیلی اختصاص می دهد. تاامارا زالیان کارشناس ارشد وزارت آموزش و علوم جمهوری ارمنستان در بخش روابط با اسپبورك بر این نظر است که امیدواریم با بکار گیری این روش در حفظ "اصالت ارمنی" اسپبورك تأثیر داشته باشد. زیرا در کشورهای همسود بویژه گرجستان و آبخازی طرح آموزشی مدارس ارمنه کاملاً با طرح آموزشی مدارس ما مطابقت دارد. در ضمن اکثر دانشجویان از گرجستان (تقریباً ۸۰۰ نفر)، روسیه، ایران، سوریه و حتی عراق، اوروگوئه، برزیل، مکزیک و ... می باشند.

دانشجویان اسپبورك بیشتر در دانشگاه تربیت معلم خاچاتور آبوویان، دانشگاه دولتی ایروان، دانشگاه پزشکی مختیار هراتسی، دانشگاه مهندسی، مشغول تحصیل می باشند. اخیراً دانشجویان بویژه آکادمی هنری ایروان و تربیت بدنی به ادامه تحصیل می پردازند.

آزگ ۱۳۸۲/۰۸/۲۳

## گوناگون

## توصیه هایی برای غلبه بر عوارض آرتريت

عارضه آرتريت يا التهاب مفاصل كه فقط در آمريكا ۷۰ ميليون نفر به آن مبتلا هستند، علت عمده ناتوانی در اين كشور محسوب می شود. در حالی كه درد و خشکی ناشی از آرتريت را می توان با دارو تسكين داد اما كار درمانی به پيمان كمك می كند تا تحرک و استقلال خود را دوباره به دست آورند. اين امر با تغيير عادات بالقوه مضر و با محافظت از مفاصل به هنگام انجام فعاليتهاي روزانه محقق می شود. یکی از جنبه های كار درمانی آموزش روشهای محافظت مناسب از مفاصل است كه فشار وارد بر آن را كاهش می دهد. يك متخصص كار درمانی در دانشگاه ميشيگان، اين اصول را بر مبنای محافظت از مفاصل ارایه می دهد:

- برای انجام يك كار از بزرگترین و قویترین مفصل خود استفاده كنید مثلاً برای بستن در اتاق از شیشه استفاده كنید.
- از انجام فعالیتهایی كه امکان توقف فوری آن نیست خودداری كنید.
- به هنگام انجام كارهای روزمره در وضعیت و حالت مناسب قرار گیرید.
- وزن خود را به منظور كاهش فشار بر روی مفاصل، كنترل كنید.
- از ابزار دارای دسته های بزرگ استفاده كنید.
- به درد خود اهمیت دهید و در صورت بروز درد فعالیت خود را متوقف كنید.

## امثال و حکم

مطالب این بخش از کتاب "ریشه های تاریخی امثال و حکم" تألیف زنده یاد مهدی پرتوی آملی گرفته شده است.

## از بیخ عرب شد

عبارت مثلی بالا در مواردی به کار می رود که مدعی در مقابل مدارک مثبت، دست از لجاج بر ندارد و بدیهات و وضاحت را با کمال بی پروایی انکار کند. در اینگونه موارد از باب استشهاده و تمثیل گفته می شود: "فلانی از بیخ عرب شد"

با وجود آنکه بالغ بر یک صد میلیون نفر عرب زبان در دنیا زندگی می کنند و عرب شدن هیچ ارتباطی با انکار بدیهات ندارد، باید دید که این عبارت چرا و چگونه به صورت ضرب المثلی درآمده است.

قبل از ظهور اسلام زبان رسمی ایران، زبان پهلوی ساسانی بود که به گویشها و لهجه های مختلف در سراسر ایران به آن تکلم می کردند. حمله و تسلط عرب بر ایران اگر وثیقه گرانهایی چون دین مبین اسلام را بر ایرانیان عرضه کرد، در عوض اساس قومیت و ملیت ایران را که قرون متمادی بر این سرزمین پهناور حکفرما بود متزلزل ساخت و فرهنگ و ادب کشور ما را به شکل و هیئتی ناموزون در آورد. اجمالاً آنکه خط و کتابت در ایران به خط و کتابت عربی تبدیل شد و زبان پهلوی و شقوق مختلف آن جای خود را به زبان عربی داد. اینکه می بینید خط و زبان عربی در کلیه ممالک پهناور اسلامی تا اقصی نقاط شمال غرب آفریقا ریشه دوانید و میلیونها نفر را به زبان عربی متکلم ساخت؛ ولی نتوانست زبان و فرهنگ ملی و قومی ما ایرانیان را ریشه کن کند. این نکته را در همت و پایمردی بزرگان و دانشمندان وطنخواه خراسان و آن را درمرد توانای طوس، حکیم ابوالقاسم فردوسی باید جستجو کرد، که با بنیان کتاب شاهنامه و صدها کتاب نظم و نثر پارسی شیرازه ملیت ایران را از تند باد حوادث مصون داشته اند و زبان دری را که شاخه ای از زبان پهلوی به جای زبان عربی بکار برده اند.

چون بحث و تفصیل در این مقوله سر دراز دارد به اقتضای مقال از آن می گذریم. غرض این است که سلسله طاهریان اگر چه در تجدید استقلال ایران مساعی جمیله مبذول داشته و به سابقه ایران دوستی و حسن ملیت بی گمان در احیای کلیه آداب و مراسم ایرانی ساعی و کوشا بوده اند؛ ولی چون در عصر و زمان آنها استقلال و تمامیت ایران هنوز نصیب و نموی نگرفته بود، لذا ناگزیر بودند که به ظاهر در نگهداری رابطه دوستی و سیاسی خود با دربار خلفای عباسی اظهار علاقه کنند تا نهال نورس استقلال کشور که پس از قریب دو قرن تسلط بیگانه دوباره جوانه زده بود با تندریهای بی مورد و احساسات دور از عقل و منطق بکلی ریشه کن نشود. به همین جهات و علل زبان و خط عربی را در زمان حکومت

بدون شک تاثیر خود را بر روی فعالانی گذاشت که آماده انجام مذاکرات آتی با ترکیه کمالیستی در مسکو می‌شدند.

هیئت‌های سیاسی، حقوقی و تالیفی تشکیل شده به منظور بررسی طرح پیمان شوروی و ترکیه که در اولین کنفرانس روسیه، ترکیه در ماههای ژوئیه و اوت ۱۹۲۰ تهیه شده بود، بویژه زمانی که در خواست‌های ارضی طرف ترک مطرح گردید با مشکلات جدی مواجه شدند. ترکیه خواهان استان‌های قارص و باتوم، ناحیه سورمال و مناطق آخالستخا و آخالکالاک بودند. بویژه نخجوان در مرکز توجه کمالیست‌ها قرار داشت و در آنجا به کوشش و فتنه ترک‌ها و مساواتی‌ها برخورد‌های قومی روی داده بود و متعاقب آن شمار زیادی از ارمنیان مجبور به جلائی وطن شده بودند.

کنفرانس دهم مارس ۱۹۲۱ به بررسی مسایل مرزی پرداخت. از طرف ترک‌ها، یوسف کمال بیگ، رضا نوری بیگ و علی فواد پاشا و از طرف شوروی، گ. چیچرین و جلال الدین کرخمازوف در این کنفرانس شرکت داشتند و یوسف کمال بیگ ریاست جلسه را به عهده داشت. بدین سان مسئله مرزی ارمنستان شوروی و مسائل بلافصل ارضی مربوط به آن بدون حضور نماینده ارمنستان مورد بررسی قرار می‌گرفت. بطور کلی به هیئت نمایندگی ارمنستان شوروی اجازه شرکت در فعالیت‌های کنفرانس داده نشد. بر اساس پیمان منعقد شده غیر از استان قارص و سورمال، نخجوان نیز با ۵/۵ هزار کیلومتر مربع وسعت با توجه به مرز مشخص شده توسط ترکیه و به شرط عدم واگذاری به ارمنیان از ارمنستان جدا و به عنوان یک منطقه خود مختار در آذربایجان شناخته شد. تمام این‌ها پایمال کردن شدید کلیه موازین بین المللی بود و مقصرین اصلی این رویداد کمیسر ملل یعنی استالین، اسکاچکوف و دیگران بودند.

ژنرال علی فواد جیسو عضو هیئت ترکیه و سفیر ترکیه در مسکو در خاطرات خود متذکر می‌شود که استالین به آنان اطمینان داده بود که مسئله ارمنی در کنفرانس مطرح نخواهد شد و سپس می‌افزاید: شما خود مسئله ارمنستان را حل کنید و اگر باز هم مسئله قابل حل وجود دارد خود به آن بپردازید لیکن در مورد موعد عقد پیمان ما را مطلع سازید [۲].

پس از تصمیم‌گیری درباره نخجوان نوبت به آرتساخ رسید. بحث پیرامون این مسئله در ماههای ژوئن و ژوئیه ۱۹۲۱ بسیار حاد و شدید بود. پلنوم بوروی قفقاز حزب کمونیست روسیه در روز ۳ ژوئن تشکیل شد و س. ارمنجیکیزه، ف. ماخارادزه، ن. نریمانیف، آ. میاسنیکیان و دیگران در آن شرکت داشتند. همه متفق القول کردند که باید "در اعلامیه جمهوری ارمنستان، قید شود که قراباغ به ارمنستان تعلق دارد". این تصمیم بوروی قفقاز عملاً اعلامیه امضاء شده توسط نریمانیف در ۱ دسامبر ۱۹۲۰ را که روز بعد انتشار یافت و در آن مسئله رفراوند در قراباغ کوهستانی پیشنهاد شده بود، لغو می‌کرد، در حالی که ت. کوچارلی عضو علی‌البدل آکادمی علوم آذربایجان و د. گولیف دکتر در تاریخ و رئیس شعبه آذربایجانی انستیتوی مارکسیزم-لنینیسم وابسته به کمیته مرکزی حزب کمونیست اتحاد شوروی سابق در مقالات خود این تصمیم‌گیری مهم را نادیده می‌گیرند و علناً یک نظریه فریبکارانه و ضد علمی مطرح می‌کنند. آنها با منحرف ساختن ذهن خوانندگان، سعی در اثبات این امر دارند که گویا قراباغ کوهستانی پس از امضاء پیمان باتوم در سال ۱۹۱۸ تا برقراری نظام شوروی تحت حکومت مساواتی آذربایجان قرار داشته است و بعداً "بنا به" خواست خود در قلمرو آذربایجان شوروی باقی مانده است. تاریخ تنازع بقای آرتساخ پاسخی به این پایه گویی‌ها است.

در اعلامیه ارمنستان شوروی مورخ ۱۲ ژوئن ۱۹۲۱ آمده است: "بر پایه توافق میان دولت‌های جمهوری‌های شوروی سوسیالیستی آذربایجان و ارمنستان و بر اساس اعلامیه کمیته انقلاب جمهوری شوروی سوسیالیستی آذربایجان، اعلام می‌گردد که قراباغ کوهستانی از این پس به عنوان بخش جدایی‌ناپذیر جمهوری شوروی سوسیالیستی ارمنستان می‌باشد [۳]". در این اعلامیه به وضوح قید شده بود که این مطلب بر اساس اعلامیه صادر شده از طرف شوروی انقلاب آذربایجان پذیرفته شده است. بدین ترتیب مصوبه سوم ژوئن بوروی قفقاز و اعلامیه ۱۲ ژوئن ارمنستان شوروی بوضوح این مطلب را تأیید می‌کردند که قراباغ کوهستانی بر اساس توافق جمهوری‌های شوروی ارمنستان و آذربایجان به ارمنستان بازگردانیده شده است.

در آن روزها، آسکاناز مروایان ازطرف دولت ارمنستان به عنوان نماینده تام‌الاختیار در قراباغ تعیین شد. او همراه علی حیدر کارایف نماینده آذربایجان از تقلیس راهی قراباغ شد لیکن کارایف در ایستگاه یولاخ به مروایان پیشنهاد کرد به باکو بروند و در آنجا مسایل را با نریمانیف روشن سازند. این فرمان را کارایف پیش از حرکت در تقلیس از نریمانیف دریافت کرده بود. با این حال مروایان پیشنهاد کارایف را رد کرد و به تنهایی راه خود را به سوی قراباغ ادامه داد و در آنجا با شادی زیاد از او استقبال شد. میتینگ‌هایی در شوشی و جاهای دیگر برگزار شد و چند روز بعد که مروایان به تقلیس باز گشت، روزنامه "ستاره سرخ" این اعلامیه او را منتشر کرد: "بر اساس اعلامیه شورای کمیساریای خلق ارمنستان، قراباغ بخش جدایی‌ناپذیری از ارمنستان شوروی را تشکیل می‌دهد. مأموریت ما به قراباغ برای تحقق این امر است تا با حضور بلافصل خود مسائل داخلی قراباغ را سرو سامان دهیم و در عین حال بر نیروهای نظامی فعال در محور زانگور نظارت سیاسی داشته باشیم. قراباغ و زانگور به آبرو و حیثیت ارمنستان تبدیل خواهند شد، زیرا اگر کارگران و کشاورزان این مناطق کشور ما در آرامش و راحت زندگی کنند، و امکان یابند به کارهای سازنده بپردازند، پس رشد و ترقی و توسعه فرهنگی و اقتصادی چشمگیری در انتظار آنان خواهد بود [۴].

اعلامیه ۱۲ ژوئن ارمنستان این امر را به روشنی تعیین می‌کرد. لیکن نریمانیف یکباره کسارت خود را رو کرد و اصرار نمود که قراباغ کوهستانی می‌بایسد جزو خاک آذربایجان باقی بماند. فعالیت کمیسون تعیین کننده مرزهای جمهوری‌های قفقاز مختل و متوقف شد. ارمنجیکیزه و کیروف در تاریخ ۲۶ ژوئن در این باره برای نریمانیف تلگرام فرستادند. در این تلگرام آمده است: توقف مذاکرات تعیین مرزهای ارمنستان به خاطر شرایط و اوضاع موجود در زانگور تاثیر بسیار منفی دارد.... بدینوسیله خواهشمندیم به سرعت بوروی سیاسی و شورای کمیسرهای خلق تشکیل جلسه داده مسئله قراباغ را حل کنید بگونه‌ای که بتوانیم فردا ۲۷ ژوئن به مذاکرات پایان دهیم. اگر نظر ما را جویا باشیم، چنین است، به منظور اتمام و توقف برخوردها و ایجاد روابط دوستانه، هنگام حل مسئله قراباغ باید از این اصل پیروی کرد: هیچ روستای ارمنی نباید به آذربایجان الحاق شود، همانگونه که هیچ روستای مسلمان نشین نمی‌تواند به ارمنستان ملحق گردد".

طاهریان و صفاریان و سامانیان در امور دیوانی و حکومتی خراسان جایگزین خط و زبان فارسی کردند و حتی خود نیز کهنکاه به عربی شعر می‌سرودند و توفیعاتی می‌نوشتند. پیداست بزرگان و دانشمندان خراسان به مصداق "الانس علی دین ملوکهم از امرای خویش پیروی کرده همه تازی آموختند؛ و در زبان تازی تا آنجا پیش رفتند که غالب آنان را ذواللسانین می‌نامیدند. اهالی خراسان چون بازار خط و زبان عربی را تا این پایه گرم و رایج دیدند به جهت علاقه و دلبستگی خویش به فرهنگ و ادب پارسی، هر ایرانی را که عربی می‌نوشت و یا به عربی صحبت می‌کرد، از باب تعریض و کنایه می‌گفتند: فلانی از بیخ عرب شد". یعنی عرق و حمیت و نژاد ایرانی بودن را فراموش کرده و یکسره به دامان عرب آویخته. در واقع چون ایرانیان در آن عصر و زمان حاضر به قبول نفوذ بیگانگان نبودند و در عین حال قدرت مبارزه و مخالفت علنی با هیئت حاکمه را هم نداشته، لذا حس ملیت و وطن خواهی خویش را در عبارت مثلی بالا قالب گیری کرده آن را به رخ مجذوبان و مریعوبان عرب می‌کشیدند.

از آنجایی که عبارت از بیخ عرب شد مترجم بیان و احساسات قاطبه ایرانیان وطن دوست بود، پس از چندی همه جا ورد زبان گردید و رفته رفته به صورت ضرب‌المثل درآمد تا جایی که در ایران امروز نیز با وجود آنکه به هیچ وجه مصداقی بر آن مترتب نیست مع هذا در موارد انکار بدیهیات به آن استشهد و تمثیل می‌کنند.

## گزارش علمی:

### ریشه زبان های هند و اروپایی

بر اساس گزارش مجله علمی نیچر Nature ، یک گروه تحقیقاتی از زلاند نو ثابت کرده است که زبان های خانواده هند و اروپایی، از نه هزار سال پیش از طریق کشاورزان آناتولی در ترکیه کنونی گسترش یافته و سپس از هم جدا شده اند. تاکنون تصور می شد که نقطه جدایی این زبانها، شش هزار سال پیش توسط چایک سسواران دشتهای سیبری بوده است که به مناطق دیگر اروپا و آسیا مهاجرت کرده اند.

Gray و Quentin Atkinson از دانشگاه اوکلند در زلاند نو، با مطالعه سرعت تغییر کلمات در طول تاریخ و پیدایش زبانهای جدیدی موفق شدند که یک الگوی شاخه بندی زبانی درست کنند که درآن می توان منبع زبانها را ردیابی کرد. این الگو که در آن ارتباط میان زبانها مثل شاخه های یک درخت متناسب با تواتر زمانی پیدایش آنها تصویر می شود، و از آن به عنوان "درخت خانواده" هم یاد می شود، بسیار شبیه کار دانشمندان ژنتیک است که با استفاده از سرعت جهش ژنها، عمر تیره های مختلف حیوانات را تخمین می زنند.

این دانشمندان هشتاد و هفت زبان را از ایرلندی تا افغان مورد مطالعه قرار دادند. به جای بررسی همه واژه های این زبانها، این دانشمندان دویست واژه را در نظر گرفتند که در همه این زبانها یکبار میروند مثل "من"، "آسمان" و "شکار".

آنها سپس تغییرات این زبانها را در طول تاریخ مورد بررسی قرار دادند و بر این اساس، این باصطلاح "درخت خانواده" را درست کردند.

این "درخت خانواده"، میزان نزدیکی دو زبان را نشان می دهد. مثلاً دو شاخه که از یک ساقه جدا می شوند، خواهر نامیده می شوند و اگر از دو ساقه متصل به یک ساقه بزرگتر جدا شوند، خاله زاده خوانده می شوند. بر این اساس زبانهای اسپانیولی و پرتغالی با هم خواهر و هر دو با زبان آلمانی خاله زاده اند. یعنی در زمان قدیم تری از هم جدا شده اند. زبان هندی اما نسبت دوری با این سه زبان دارد، هر چند هنوز از همین خانواده است. قدیمی ترین زبان در این شبکه، و مادر همه زبانهای هند و اروپایی، زبان هیتی ست که بنا به محاسبه این گروه، بین هشت تا ده هزار سال پیش شکل گرفته. این همان زمانی ست که فنون کشاورزی از آناتولی یا ترکیه کنونی به اروپا و آسیا گسترش پیدا کرد. این گسترش زبان از طریق مهاجرت کشاورزان و دامداران انجام شده است.

## نگاهی به جغرافیای تاریخی و تاریخ آرتساخ

(بخش ۱۳)

### رویدادهای آرتساخ (قراباغ) در سالهای ۱۹۲۳-۱۹۱۷

در جلسه باشکوه باکو به تاریخ ۱ دسامبر به ریاست علی حیدر کارایف، نریمانیف اعلامیه کمیته انقلاب جمهوری شوروی سوسیالیستی آذربایجان را به مناسبت پیروزی نظام شوروی در ارمنستان منتشر ساخت. در این اعلامیه آمده بود که "پس از این هیچ اختلاف ارضی نمی تواند میان دو خلق همسایه دیرینه ارمنی و مسلمان مطرح باشد [۱].

در این جلسه شورای باکو س. ارمنجیکیزه نیز سخنرانی کرد و استقرار نظام شوروی در ارمنستان را تبریک گفته اعلامیه کمیته انقلاب آذربایجان را که مطابق آن قراباغ کوهستانی، زانگور و نخجوان به ارمنستان واگذار شد، یک رویداد تاریخی قلمداد کرد. چنانکه مشاهده میشود، میان اعلامیه ۳۰ نوامبر بوروی سیاسی و سازمانی کمیته مرکزی حزب کمونیست آذربایجان و سخنان ارمنجیکیزه تفاوتی وجود ندارد در حالیکه در اعلامیه امضاء شده توسط نریمانیف که در روزنامه "کمونست" باکو به چاپ رسید یک "تصحیح" صورت گرفت به این معنی که اهالی آرتساخ می‌توانند مسئله خود را توسط رفراوند حل کنند. مشکل می‌توان فکر کرد که دولت آذربایجان در آن زمان دست به حیل و فریب زده بود و یا می‌خواست ذهن بسیاری از افراد را منحرف کند. در هر صورت چه در ارمنستان و چه آرتساخ به این سخنان با درنگ نریمانیف اعتقاد کردند و بسا ارسال تلگرام‌های تشکر، او را لنینیست و انترناسیونالیست بزرگ می‌شمردند.

با این حال، رویدادهای بعدی نشان دادند که نریمانیف به خویشتن خویش وفادار مانده اعلامیه او در جلسات باکو تنها وسیله‌ای برای فریب اذهان عمومی تا یافتن روش‌های عملیاتی جدید به شمار می‌رفت.

ارمنستان شوروی روزهای سختی را می‌گذراند. در اواخر سال ۱۹۲۰ و اوایل ۱۹۲۱ اوضاع داخلی و خارجی جمهوری چنان وخیم و بحرانی بود که عملاً هیچ اقدام جدی برای الحاق سرزمین ارمنی به ارمنستان مطابق با اعلامیه ۳۰ نوامبر ۱۹۲۰ شورای باکو امکان پذیر نشد. با استفاده از موقعیت زمانی، طرفداران اشاعه انقلاب جهانی به هر نحو و به هر قیمت توجه خود را به سرزمین‌های شرقی مسلمان نشین معطوف داشتند و در این راستا مهمترین حساب خود را روی ترکیه کمالیستی باز کردند و نریمانیف رئیس کمیته انقلاب آذربایجان فعالیت‌های گسترده‌ای حتی برخلاف مفاد اعلامیه خود انجام داد و از هیچ کوششی برای به چنگ آوردن اراضی بیشتری از ارمنستان به نفع آذربایجان و ترکیه دریغ نکرد. این فعالیت‌ها

- [1] "کمونست"، ۲ دسامبر ۱۹۲۰
- [2] علی فواد جیسو ، مسکوا هاترالاره، استامبول ۱۹۵۵، ص. ۱۴۰.
- [3] روزنامه "ارمنستان شوروی" چاپ ایروان، ۱۹ ژوئن ۱۹۲۱.
- [4] "کمونست" (باکو)، ۵ ژوئیه ۱۹۲۱.